

Agenda – Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 1 – y Senedd Marc Wyn Jones
Dyddiad: Dydd Mercher, 18 Ionawr Clerc y Pwyllgor
2017 0300 200 6565
Amser: 09.15 SeneddPPIA@cynulliad.cymru

09.15 – 09.30 – Cyfarfod anffurfiol

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau
(09.30)

2 Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon a
Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol –
sesiwn graffu gyffredinol

(09.30 – 11.00)

(Tudalennau 1 – 28)

Llywodraeth Cymru

Vaughan Gething AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Rebecca Evans AC, Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Dr Sarah Watkins, Dirprwy Gyfarwyddwr, Iechyd Meddwl, Grwpiau Agored i Niwed
a Throseddwr

Dr Frank Atherton, Brif Swyddog Meddygol

Albert Heaney, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio

Dogfennau atodol:

Papur Ymchwil

CYPE(5)-02-17 Papur | Paper 1

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

3 Y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) – sesiwn dystiolaeth 2

(11.00 – 12.00)

(Tudalennau 29 – 39)

Denise Inger, Prif Weithredwr – SNAP Cymru

Debbie Thomas, Swyddog Polisi ac Ymgyrchoedd – y Gymdeithas Genedlaethol i Blant Byddar

Tim Ruscoe, Swyddog Materion Cyhoeddus Cymru – Barnardo's Cymru

Zoe Richards, Rheolwr Pobl Ifanc a Gofalwyr – Anabledd Dysgu Cymru

Angie Contestabile, Swyddog Polisi ac Ymgyrchoedd – Sense Cymru

Dogfennau atodol:

Papur Ymchwil

CYPE(5)-02-17 – Papur | Paper 2

CYPE(5)-02-17 – Papur | Paper 2a – SNAP Cymru

4 Papurau i'w nodi

(12.00)

Llythyr gan NUS Cymru at Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith

(Tudalennau 40 – 41)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-02-17 – Papur | Paper 3 – i'w nodi | to note

Llythyr gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg – Rhagor o wybodaeth ynghylch

Llwybrau Llwyddiant

(Tudalennau 42 – 43)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-02-17 – Papur | Paper 4 – i'w nodi | to note

5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod.

(12.05)

6 Ymchwiliad i Ddarpariaeth o ran Eiriolaeth Statudol – Trafod yr adroddiad drafft

(12.05 – 12.25)

(Tudalennau 44 – 57)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-02-17 – Papur | Paper 5 – preifat | private

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

SESIWN GRAFFU GYFFREDINOL Y PWYLLGOR PLANT, POBL IFANC AC ADDYSG

Dyddiad: 18 Ionawr 2017 – 9.30-11.00

Lleoliad: Senedd, Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Diben

Mae'r papur hwn yn rhoi diweddariad ar y meysydd y canolbwyntir arnynt a'r materion sy'n ymwneud â phlant a phobl ifanc ar draws y portffolio Gweinidogol Iechyd, Lles a Chwaraeon.

Trosolwg o ffocws y portffolio mewn perthynas â Phlant, Pobl Ifanc ac Addysg

Mae'r Llywodraeth hon wedi dangos ei hymrwymiad i blant a phwysigrwydd dull partneriaeth, trawsportffolio o sicrhau gwell canlyniadau i blant ledled Cymru drwy benodi Ysgrifennydd y Cabinet dros Gymunedau a Phlant.

Mae'r Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol a minnau wedi cwrdd ag Ysgrifennydd y Cabinet dros Gymunedau a Phlant i sicrhau y bydd dull ar y cyd o gyflawni blaenoriaethau y cytunwyd arnynt yn rhan o'r Rhaglen Lywodraethu newydd.

Byddwn yn parhau i hybu gwelliannau ar draws y maes iechyd a gofal cymdeithasol yn ystod 2017 a byddwn yn barnu cynnydd ar sail gwell canlyniadau ar i bel y nodir yn ein Fframweithiau Canlyniadau ar gyfer y Blynyddoedd Cynnar, Iechyd, Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Ar draws ein portffolios, mae'r dystiolaeth yn dweud wrthym bod angen parhau i ganolbwyntio ar fynd i'r afael ag anghydraddoldebau. Mae'n wir o hyd bod cysylltiad clos rhwng rhagolygon iechyd plant a sefyllfa economaidd-gymdeithasol eu teuluoedd. Fel yr amlygwyd yn yr adroddiad diweddar ar Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentynodod, mae dull rhianta da yn cyfrannu'n sylweddol at ddarparu canlyniadau gwell i blant. Byddwn yn gweithio ar draws y Llywodraeth i roi cymorth a chynghor priodol i rieni drwy wasanaethau megis Rhaglen Plant Iach Cymru. Ceir tystiolaeth gynyddol sy'n dangos mai ymyrryd yn gynnar yn ystod y blynyddoedd cynnar sy'n rhoi'r gwerth mwyaf. Bydd ffocws parhaus ar gyflawni yn y maes hwn drwy'r Strategaeth Mamolaeth, rhaglenni sgrinio ac imiwneiddio effeithiol, y Rhaglen 10 Cam i Bwysau Iach, cyflwyno Rhaglen Plant Iach Cymru a datblygu'r Rhaglen 1,000 o Ddiwrnodau.

Er mwyn inni gefnogi plant ledled Cymru yn llawn i gynyddu eu potensial i'r eithaf, mae angen inni gefnogi lles meddwl a chorfforol da, fel yr amlygir drwy'r Rhaglen Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc a'r mentrau parhaus i wella deiet plant a chynyddu eu lefelau gweithgaredd yn unol ag argymhellion y Prif Swyddog Meddygol.

Ein nod bob amser fydd darparu gwasanaethau iechyd arbenigol i blant sydd eu hangen, ond rhaid inni ganolbwyntio ar atal er mwyn inni allu parhau i gael effaith gadarnhaol ar fywydau ein plant yn y tymor byr a phan fyddant yn oedolion.

Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Cyflwynwyd y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar 12 Rhagfyr 2016. Mae'r Bil yn cyfuno'r systemau presennol, penodol ar gyfer cefnogi plant, pobl ifanc ac oedolion ifanc mewn ysgolion ac addysg bellach. Mae'n creu un system deddfwriaethol i gefnogi dysgwyr sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) rhwng 0-24 oed.

Rhan ganolog o'r diwygiadau yw sefydlu'r Cynllun Datblygu Unigol (CDU), a fydd yn disodli, ac yn bodloni gofynion, yr holl gynlluniau addysgol statudol ac anstatudol sy'n bodoli eisoes, yn cynnwys datganiadau anghenion addysgol arbennig (AAA), Cynlluniau Dysgu a Sgiliau a chynlluniau ysgolion a cholegau.

Un o brif amcanion y diwygiadau deddfwriaethol yw gwella'r gwaith partneriaeth amlasiantaeth sy'n ymwneud â nodi ADY a chynllunio a darparu darpariaeth dysgu ychwanegol effeithiol.

Mae'r Bil yn nodi nifer o ddarpariaethau i sicrhau bod GIG Cymru (bwrdd iechyd lleol neu ymddiriedolaeth GIG) yn chwarae rhan lawn ond gymesur yn y system newydd:

- Bydd yn ofynnol i gorff iechyd gyfeirio unrhyw blentyn cyn-oed ysgol sydd ag ADY yn eu barn hwy at yr awdurdodau lleol er mwyn ei ystyried, os bydd y corff iechyd yn fodlon y byddai gwneud hynny er budd gorau i'r plentyn;
- Bydd yn ofynnol i gorff iechyd roi gwybodaeth i awdurdodau lleol, neu help arall, er mwyn cyflawni eu swyddogaethau eu hunain o dan y Bil, oni fyddai gwneud hynny yn mynd yn groes i ddyletswyddau'r corff ei hun, neu'n cael effaith niweidiol ar y broses o gyflawni swyddogaethau'r corff;
- Yn dilyn asesiad o'r angen clinigol, bydd yn ofynnol i gorff iechyd sicrhau'r ddarpariaeth a nodwyd yn y CDU lle mae'r driniaeth neu'r gwasanaeth hwnnw yn debygol o fod o fudd i'r plentyn neu'r person ifanc;
- Bydd yn ofynnol i fyrddau iechyd lleol ddynodi Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig profiadol i sicrhau ansawdd y broses o ddarparu a chydgyssylltu cyfraniad y gweithwyr iechyd proffesiynol at ddarparu cyngor a gwasanaethau i unigolion ag ADY. Diben y rôl strategol hon fydd cryfhau'r cyswllt a'r cydweithredu rhwng y gwasanaethau iechyd ac addysg, helpu i ddymchwel unrhyw rwystrau i weithio mewn partneriaeth, sicrhau bod CDU yn cynnwys ymyriadau iechyd ar sail tystiolaeth a bod byrddau iechyd yn cyflawni eu dyletswyddau cydweithredol.

Mae swyddogion o'r adrannau iechyd ac addysg wedi gweithio'n agos i ddiwygio'r Bil er mwyn ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad ar y Bil drafft yn 2015.

Mae'r broses o ymgysylltu â rhanddeiliaid yn parhau drwy'r Grŵp Arbenigol ar Iechyd ADY, a grëwyd i roi cyngor i Lywodraeth Cymru ar ddatblygu'r cod ymarfer statudol i'w gyhoeddi o dan y Bil. Bydd hyn yn cynnwys datblygu rôl Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig ymhellach, yn cynnwys ei threialu mewn rhai byrddau iechyd yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol (y cytunwyd ar y cyllid ar ei gyfer gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg a Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes).

Mae'r Bil yn rhan o becyn o ddiwygiadau a nodwyd yn y Rhaglen Trawsnewid ADY sy'n cynnwys cyfres o ddiwygiadau deddfwriaeth a pholisi i wella profiadau a chanlyniadau i ddysgwyr ag ADY.

CAMHS

Ar 24 Tachwedd cafodd y Pwyllgor frïff gan Carol Shillabeer, Cadeirydd y Rhaglen Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc, ar y cynnydd a wneir gan y Rhaglen wrth archwilio'r ffordd y mae CAMHS yn gweithio gyda'i bartneriaid i ddarparu ar gyfer anghenion iechyd emosiynol ac iechyd meddwl plant a phobl ifanc. Roedd hyn yn dilyn sesiwn craffu gydag Ysgrifennydd y Cabinet a'r Gweinidog ym mis Medi, lle yr ystyriwyd cynnydd CAMHS.

Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi bod yn gweithio gyda phartneriaid yn y GIG a phartneriaid i gydgrynhoi ac adeiladu ar y cynnydd a wnaed ers 2015. Sicrhaodd cyllideb 2017-18 £20m ychwanegol ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl ar gyfer pob oedran gan glustnodi dros £629m ar gyfer y maes iechyd meddwl. Mae hyn yn cynnwys £0.5m a neilltuwyd i ymestyn Gwasanaethau Anhwylderau Bwyta ar gyfer pob oedran. Er mai dim ond megis cychwyn y mae'r trafodaethau, ein bwriad, ymhlith pethau eraill, yw defnyddio'r cyllid hwn i ymestyn cylch gwaith Timau Anhwylderau Bwyta Cymunedol Haen 3 arbenigol presennol ar gyfer oedolion, i weithio gyda'r glasoed hŷn sydd ag anhwylderau bwyta er mwyn darparu gofal parhaus yn ystod y cyfnod pontio i fyd oedolion.

Mae amseroedd aros wedi bod yn faes y mae'r Pwyllgor wedi canolbwyntio arno yn y gorffennol ac mae'r holl fyrddau iechyd yn nodi eu bod naill ai'n cydymffurfio ar hyn o bryd neu y byddant yn cydymffurfio yn 2017 â'r targed atgyfeirio 28 diwrnod ar gyfer CAMHS a osodwyd yn Ebrill 2016.

Mewn perthynas â CAMHS mae ystadegau'n dangos, yn y 12 mis hyd fis Hydref 2016, y cafwyd cynnydd o 16% yn nifer yr atgyfeiriadau at CAMHS, o gymharu â'r cyfnod 12 mis blaenorol. Fodd bynnag, o gymharu'r data o fis Hydref 2015 â mis Hydref 2016, cafwyd gostyngiad o 31% yn y rhai a oedd yn aros dros 4 wythnos a gostyngiad o 44% yn y rhai a oedd yn aros dros 26 wythnos. Mae hyn o ganlyniad i waith caled y partneriaid sy'n ymwneud â'r Rhaglen Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc a bron i £8m o fuddsoddiad newydd blynyddol a wnaed gennym yn CAMHS. Mae'n cymryd amser i recriwtio staff, sefydlu gwasanaethau newydd a gwella gwasanaethau presennol, ond mae'r ystadegau'n dangos yn glir, er gwaethaf y cynnydd mewn atgyfeiriadau, bod amseroedd aros yn gwella'n sylweddol.

Dim ond cipolwg ar wybodaeth ansoddol a geir mewn ystadegau. Er mwyn disgrifio'r newid diwylliannol yn y ffordd y mae CAMHS yn darparu ei wasanaethau ac yn canolbwyntio'n fwy ar anghenion y person ifanc mae angen inni edrych ar gynllun gwasanaethau. Erbyn hyn mae timau ymyrraeth mewn argyfwng newydd yn gweithredu ledled Cymru, gan ddarparu asesiadau ac ymyriadau brys ar benwythnosau, gyda'r nos a thros nos, lle yr oeddent yn gweithredu'n bennaf yn ystod oriau gwaith yn flaenorol. Mae cysylltiadau'n cael eu gwneud hefyd ar draws gwasanaethau presennol gan y timau ymyrraeth gynnar mewn seicosis, sy'n dimau newydd. Mae'r rhain yn darparu gofal dwys di-dor i bobl ifanc rhwng 15 a 24 oed sy'n profi'r salwch meddwl mwyaf difrifol drwy 'gynnal a chefnogi'r' person ifanc, darparu

gofal parhaus a meithrin perthynas yn hytrach na'u trosglwyddo'n annisgwyl rhwng gwasanaethau yn 18 oed.

Mewn perthynas â'r targed niwroddatblygiadol o 26 wythnos, mae byrddau iechyd yn ein hysbysu eu bod ar y trywydd iawn i gyflawni hyn yn 2017. Fodd bynnag, gan fod hwn yn darged newydd mae angen inni sefydlu dull adrodd ffurfiol a diffiniadau clir yn unol â safonau gwybodaeth a threfniadau llywodraethu'r GIG. Mae hyn dan reolaeth a rhagwelwn y bydd dull adrodd ffurfiol ar waith erbyn gwanwyn 2017.

Mae'r Pwyllgor wedi dangos diddordeb mewn derbyniadau cleifion mewnol CAMHS, yn enwedig y sefyllfa yng Ngwasanaeth Glasoed Gogledd Cymru ac mae Carol Shillabeer wedi rhannu briff ar sefyllfa bresennol y Gwasanaeth.

Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi'n glir, ar ôl buddsoddi'n sylweddol i ddatblygu darpariaeth cleifion mewnol CAMHS penodedig yn ystod y blynyddoedd diwethaf, y dylai pobl ifanc dderbyn gofal yn un o'r ddwy uned CAMHS oni bai bod rhesymau cryf fel arall. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae uned De Cymru wedi agor ail ward gofal uchel i ddarparu ar gyfer mwy o bobl ifanc sydd â'r salwch meddwl mwyaf difrifol. Fodd bynnag, yn ddiweddar mae'r uned wedi gorfod cwtoegi derbyniadau oherwydd ei bod yn darparu cymorth dwys i un person ifanc â salwch difrifol, a darparwyd hyn yn unol ag angen clinigol ac mae'r uned yn parhau i fod yn gwbl weithredol ar yr adeg hon.

Er mwyn lleddfu'r pwysau ar Wasanaeth Glasoed Gogledd Cymru mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BI PBC) wedi sefydlu tîm cymunedol bach er mwyn darparu gofal yn y cartref i blant ag Anhwylderau Bwyta. Mae hyn yn rhyddhau gwelyau gan leddfu'r pwysau i anfon pobl ifanc allan o'r ardal. Mae BI PBC hefyd wedi defnyddio rhywfaint o'r buddsoddiad CAMHS i ymestyn ei rota seiciatrig y tu allan i oriau er mwyn sicrhau bod arbenigwyr ar gael i asesu'n brydlon a lleihau'r angen i dderbyn cleifion i wardiau oedolion. Rydym hefyd wedi ariannu timau triniaeth ddwys gymunedol estynedig er mwyn i ragor o blant allu derbyn gofal yn eu cymuned heb yr angen i fynd i'r ysbyty neu gyfnodau byrrach pan fydd angen gofal cleifion mewnol. Mae hyn wedi golygu bod mwy o blant yn derbyn gofal yng Nghymru, yn agosach i'w cartrefi ac mae wedi lleihau costau lleoli y tu allan i'r ardal.

Gordewdra ymysg plant

Mae gan y rhan fwyaf o blant pedair i bump oed yng Nghymru bwysau iach (72.9%). Fodd bynnag, mae un o bob pedwar dros bwysau neu'n ordew, ac nid yw'r lefel hon wedi newid yn ystod y tair blynedd ers dechrau casglu'r data. Mae hyn yn annerbyniol o uchel.

Gwyddom y bydd hyn yn parhau i godi yn ystod yr ysgol gynradd, a bydd mwyafrif y plant sy'n ordew yn parhau i fod yn ordew pan fyddant yn oedolion. Ceir cysylltiad clir hefyd rhwng lefelau amddifadedd a chyfraddau'r rhai sydd dros bwysau neu'n ordew.

Yn ein Rhaglen Lywodraethu pwysleisiwn ein hymrwymiad i fynd i'r afael â gordewdra. Er bod y portffolios Gweinidogol ar gyfer Iechyd, Lles a Chwaraeon, a Gwasanaethau Cymdeithasol ac Iechyd y Cyhoedd yn dod â nifer o brif elfennau o'r

agenda hon ynghyd, mae'n gofyn am weithredu trawsbortffolio ehangach er mwyn creu'r amgylchedd a'r cyfle i bobl ddewis ffordd o fyw iachach. Bydd hyn yn cynnwys gweithio gyda'r maes Addysg ar y cwricwlwm diwygiedig ac ar safonau bwyd ysgolion. Yn ddiweddar cyfarfu'r Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol ag Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg i atgyfnerthu'r gwaith ar y cyd i wella iechyd a lles plant. Un cam gweithredu cynnar yw cefnogi ysgolion cynradd i weithredu'r cynllun 'Milltir Ddyddiol', menter arloesol a syml i gynyddu lefelau gweithgaredd corfforol yn ystod y diwrnod ysgol.

Mae'n bwysig bod dysgwyr yn barod i ddysgu, yn emosiynol ac yn gorfforol. Mae tystiolaeth¹ bod cysylltiad cryf rhwng llesiant a chanlyniadau addysgol. Mae plant sydd â lefelau uwch o lesiant emosiynol, ymddygiadol, cymdeithasol a llesiant yn yr ysgol, ar gyfartaledd, yn cyrraedd lefelau uwch o gyflawniad academiaidd ac maent yn fwy brwdfrydig yn yr ysgol, ar yr un pryd ac mewn blynyddoedd diweddarach. Bydd gweithredu chwe Maes Dysgu a Phrofiad newydd yn ganolog i'r cwricwlwm newydd, a fydd yn cynnwys Iechyd a Llesiant

Rydym eisoes wedi cyflwyno safonau maethol mewn rhai o'n lleoliadau cyhoeddus, megis ysgolion ac ysbytai, ac rydym yn datblygu dulliau tebyg ar gyfer lleoliadau eraill yn cynnwys y blynyddoedd cynnar. Caiff hyn ei ategu hefyd drwy weithio gyda Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol Cymru i sicrhau bod gofynion maethol yn cael eu hystyried yn y dull caffael canolog ar gyfer y sector cyhoeddus.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn parhau i weithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru a byrddau Iechyd i ddatblygu ymyriadau cynnar effeithiol sy'n cynnwys yr ymgyrch 10 Cam i Bwysau Iach a lansiwyd ym mis Mawrth 2016. Nod yr ymgyrch yw cysoni camau gweithredu ar draws y system i fynd i'r afael â'r ffactorau sy'n arwain at fod dros bwysau ac yn ordew.

Mae Chwaraeon Cymru yn parhau i weithio gydag ystod o bartneriaid a rhanddeiliaid ledled Cymru er mwyn darparu mwy o gyfleoedd a chyfleoedd o ansawdd uwch i bobl ifanc gymryd rhan mewn chwaraeon a gweithgaredd corfforol. Mae'r rhaglenni Campau'r Ddraig a 5 x 60 yn arbennig yn annog pobl ifanc i gymryd rhan mewn gweithgareddau allgyrsiol sy'n ymwneud â chwaraeon.

Byddwn yn parhau i weithio gyda byrddau Iechyd er mwyn sicrhau effeithiolrwydd Llywybr Gordewdra Cymru Gyfan sy'n nodi'r dull ar gyfer atal a thrin gordewdra yng Nghymru, yn cynnwys gofynion ar gyfer cynllunio'r ymyriadau ar gyfer plant.

Cefnogwn y Rhaglen Sgiliau Maeth am Oes sy'n anelu at roi'r sgiliau i Cymunedau yn Gyntaf; Dechrau'n Deg a Gweithwyr Cymdeithasol i hybu arferion bwyta'n iach ac ymgorffori negeseuon ffordd o fyw iach yn eu gwaith.

Ar y cyd ag adrannau Iechyd eraill y DU, rydym yn parhau i weithio gyda diwydiant bwyd y DU i ddylanwadu ar argaeledd cynnyrch iachach, gan annog y defnydd o gynllun labelu ar flaen pecynnau Llywodraeth y DU a dulliau hyrwyddo a marchnata cyfrifol. Gwnaethom groesawu rhai o'r camau gweithredu yn Strategaeth Gordewdra

¹ Gutman and Vorhaus (2012), 'The Impact of Pupil Behaviour and Wellbeing on Educational Outcomes' https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/219638/DFE-RR253.pdf

ymysg Plant a gyhoeddwyd gan Lywodraeth y DU megis yr ardoll siwgr ar ddiodydd melys a rhaglen wirfoddol ar gyfer lleihau siwgr ar gyfer y diwydiant bwyd, yn unol â'r dull a ddefnyddiwyd ar gyfer halen. Fodd bynnag, hoffem fod wedi gweld mwy o weithredu ar lefel y DU, megis camau mwy cadarn ar siwgr, ac ar hysbysebu bwydydd afiach i blant.

Rydym hefyd yn croesawu'r cyfyngiadau newydd ar hysbysebu cynhyrchion bwyd a diodydd ysgafn sydd â lefelau uchel o fraster, halen neu siwgr i blant ar draws cyfryngau na chânt eu darlledu i gynulleidfaoedd eang. Ni chredwn fod y cyfyngiadau newydd yn mynd yn ddigon pell a byddwn yn parhau i bwyso am waharddiad llwyr ar hysbysebu cynhyrchion bwyd a diodydd ysgafn sydd â lefelau uchel o fraster, halen neu siwgr ar draws pob cyfrwng, yn cynnwys y teledu, y gallai ein plant ei wyllo.

[Rwyf/Rydym] wedi ysgrifennu at yr Ysgrifennydd Gwladol dros Iechyd yn Lloegr yn amlinellu ein pryderon mewn perthynas â'r ddau fater a amlygwyd uchod.

Wedi dweud hyn, rydym yn cydnabod nad yw mynd i'r afael â gordewdra yn rhywbeth y gall Llywodraeth Cymru ei wneud ar ei phen ei hun. Mae'n gofyn am gamau ar y cyd gan ystod eang o sefydliadau o'r sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol a chan yr unigolion eu hunain.

Rhaglen Plant Iach Cymru

Mae'r dystiolaeth sy'n dod i'r amlwg yn dangos bod buddsoddi ym mlynnyddoedd cynnar bywyd wedi cael effaith sylweddol ar iechyd, datblygiad cymdeithasol ac addysgol plant a'u canlyniadau yn yr hirdymor. Mae gan y gwasanaeth iechyd rôl holl bwysig i'w chwarae i gefnogi teuluoedd er mwyn sicrhau bod plant mewn sefyllfa i gyflawni eu potensial yn llawn.

Mae'r Rhaglen Lywodraethu, Symud Cymru Ymlaen yn cynnwys Rhaglen Plant Iach Cymru, sy'n darparu rhaglen iechyd gyffredinol i bob teulu sydd â phlant hyd at saith oed.

Dechreuodd pob bwrdd iechyd yng Nghymru weithredu'r Rhaglen Plant Iach o 1 Hydref 2016 ymlaen. Bydd gan fyrddau iechyd ddwy flynedd i lawn gyflwyno amserlen gyffredinol Cymru gyfan ar gyfer ymweliadau iechyd a nyrsio ysgol.

Mae'r Rhaglen Plant Iach yn cynnwys ystod gyson o fesurau ataliol ac ymyrraeth gynnar ar sail tystiolaeth, a chyngor a chanllawiau i gefnogi dulliau rhianta a dewis ffordd iach o fyw. Mae'r Rhaglen yn nodi pa gysylltiadau y gall plant a'u teuluoedd eu disgwyl gan eu byrddau iechyd; o ddulliau trosglwyddo'r gwasanaeth mamolaeth i'r blynyddoedd cyntaf yn yr ysgol. Mae'r cysylltiadau cyffredinol hyn yn cwmpasu tri maes ymyrraeth; sgrinio, imiwneiddio a monitro a chefnogi datblygiad plant.

Mae cyflwyno'r Rhaglen Plant Iach yn cyflawni'r camau gweithredu o *Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant*.

1,000 o ddiwrnodau

Nod Rhaglen Gydweithredol y 1,000 o Ddiwrnodau Cyntaf yw sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant yn ystod 1,000 o ddiwrnodau cyntaf eu bywyd (o adeg eu geni tan eu pen-blwydd yn ddwy oed). Mae Rhaglen Gydweithredol y 1,000 o Ddiwrnodau Cyntaf, sy'n cael ei harwain gan lechyd Cyhoeddus Cymru, yn cydnabod bod y cyfnod hollbwysig hwn o fywyd yn dylanwadu'n sylweddol ar ddatblygiad plant a'u hiechyd ar hyd eu hoes, a'r enillion uchel ar fuddsoddiad ar gyfer gwasanaethau a'r gymdeithas yn ehangach.

Mae tri chanlyniad ar gyfer y Rhaglen, sef:

- Y canlyniad gorau posibl ar gyfer pob beichiogrwydd
- Plant yng Nghymru yn cyrraedd eu cerrig milltir datblygiadol yn ddyflwydd oed
- Nid yw plant yn cael eu hamlygu i brofiadau niweidiol lluosog yn ystod plentyndod nac yn cael eu niweidio ganddynt yn ystod y 1,000 o ddiwrnodau cyntaf.

Nodwyd dau safle braenaru (Wrecsam a Thorfaen) lle y cynhaliwyd proses gychwynnol o fapio'r 'system' bresennol o ran beichiogrwydd a phlentyndod cynnar.

Mae'r datblygiadau cychwynnol yn Wrecsam a Thorfaen wedi arwain at ennyn gwell dealltwriaeth o'r system 1,000 o ddiwrnodau cyntaf bresennol yn lleol. Mae gweithgarwch mapio ac ymgysylltu amlasiantaeth pellach wedi nodi cyfleoedd i wella'r system bresennol o ran atal ac ymyrryd yn gynharach.

Sefydlwyd grwpiau prosiect yn y ddau safle i gwblhau'r gwaith hwn, ac mae'r rhain yn gysylltiedig â strwythurau llywodraethu ac atebolrwydd lleol, megis eu priod Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

Ymhlith y prif feysydd gwaith sydd eisoes yn mynd rhagddynt mae:

- Nodi'r ffactorau risg ac ataliol pwysicaf sy'n effeithio ar y canlyniadau, ac asesu eu hamlder yng Nghymru;
- Atgyfnerthu'r asesiadau craidd a ddarperir yn ystod beichiogrwydd cynnar, er mwyn gallu nodi ac ymateb i ffactorau risg ac ataliol yn gynharach yn ystod y 1,000 o ddiwrnodau cyntaf ym mywyd plentyn. Ymhlith yr enghreifftiau mae cwmpasu dull sy'n nodi amlygiad (yn cynnwys hanes rhieni o amlygiad) i brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod yn ystod beichiogrwydd cynnar, cefnogi staff i deimlo'n hyderus i ofyn cwestiynau fel rhan o ymchwiliad rheolaidd, a gallu cefnogi neu atgyfeirio'n briodol ar gyfer ymyrraeth gynnar; ac
- Adolygiad o weithgarwch ymchwil academiaidd yng Nghymru sy'n ymwneud â chanlyniadau'r Rhaglen Gydweithredol; bydd y canlyniad yn helpu i lywio cyfleoedd ymchwil a gwerthuso ar y cyd yn y dyfodol.

Imiwneiddio

Mae'r cyfraddau imiwneiddio yn ystod plentyndod yn parhau i fod ar frig meincnodau rhyngwladol ac maent yn gymaradwy â'r cyfraddau gorau yn y DU. Mae'r data blynyddol diweddaraf yn dangos bod nifer y plant blwydd oed a gafodd eu himiwneiddio'n rheolaidd dros 95% ar gyfer wyth mlynedd yn olynol a bod cyfraddau imiwneiddio ar gyfer plant pum mlwydd oed dros 90%.

Mae Fframwaith Canlyniadau Iechyd y Cyhoedd 2016-17 yn cynnwys dangosydd y dylai plant fod wedi cael y brechiadau perthnasol erbyn iddynt gyrraedd pedair oed.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn parhau i weithio gyda byrddau Iechyd i gynyddu nifer y plant sy'n cael eu himiwneiddio. Un maes allweddol y nodwyd y dylid rhoi sylw pellach iddo yw olrhain plant nad ydynt yn ymateb i wahoddiadau rheolaidd mewn practisau cyffredinol ar yr oedrannau penodol.

Cynlluniau Cyflawni ar gyfer Cyflyrau Iechyd Difrifol

Mae chwech o'r cynlluniau cyflawni ar gyfer cyflyrau Iechyd difrifol naill ai wedi eu diweddarau'n ddiweddar neu wrthi'n cael eu diweddarau.

Mae'r cynlluniau cyflawni ar gyfer canser, clefyd y galon, diabetes, gofal diwedd oes, strôc a'r rhai sy'n ddifrifol wael wedi cael eu diweddarau a chânt eu cyhoeddi ym mis Chwefror.

Caiff y cynlluniau cyflawni ar gyfer cyflyrau niwrolegol ac Iechyd Anadlol eu diweddarau hefyd yn ystod 2017.

Fel rhan o'r gwaith diweddarau gofynnwyd i bob un o'r Grwpiau Gweithredu gryfhau'r adrannau plant a phobl ifanc o fewn y cynlluniau.

Ysmygu

Gwnaed cynnydd da yng Nghymru i ostwng cyfraddau ysmygu ymhlith pobl ifanc, gyda nifer y bobl ifanc 11-16 oed sy'n ysmygu o leiaf unwaith yr wythnos yn gostwng o 13% yn 1998 i 4% yn 2014. Mae cyfraddau ysmygu ymhlith oedolion wedi gostwng hefyd o 23% yn 2010 i 19% yn 2015.

Mae Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru) yn cynnwys darpariaethau i wneud tiroedd ysgol yn ddi-fwg.

Nodwyd tiroedd ysgol a meysydd chwarae fel blaenoriaeth ar gyfer gweithredu yng Nghynllun Gweithredu Cymru ar Reoli Tybaco, a gyhoeddwyd yn 2012. Parhawyd i'w nodi fel manau pwysig lle y dylid atal amlygiad plant i ymddygiadau ysmygu oedolion.

Ymgynghorwyd â'r sector cyhoeddus a'r sector preifat er mwyn datblygu'r cynigion hyn.

Rydym wedi darparu cyllid i ASH Cymru i gynnal y rhaglen 'Commit to Quit' gyda phobl ifanc.

Cynhelir y rhaglen 'Commit to Quit' dros gyfnod 10 i 12 wythnos. Mae'n hyrwyddo ymgeisiau i roi'r gorau iddi a newidiadau cadarnhaol mewn ymddygiad ysmygu drwy gyfres o sesiynau grŵp rhyngweithiol a hwylus, a gynhelir ar gyfer pobl ifanc sy'n anodd eu cyrraedd gan ddilyn egwyddorion gwaith ieuencid; yn bennaf mewn lleoliadau y tu allan i'r ysgol. Ar gyfartaledd, cynhelir sesiynau'n wythnosol dros

gyfnod o chwe wythnos, a cheir sesiwn ddilynol bedair wythnos ar ôl y sesiwn derfynol.

Camddefnyddio Sylweddau

Fel rhan o'n dyraniad cyllideb ar gyfer camddefnyddio sylweddau i Fyrddau Cynllunio Ardal, caiff £2.75m ei neilltuo i Wasanaethau Plant a Phobl Ifanc. Mae darparwyr gwasanaethau sy'n derbyn yr arian hwn yn darparu ystod o wasanaethau ac mae hyn yn cynnwys Cwnsela, Llesiant Emosiynol ac Addysg a gwasanaeth atal i blant a phobl ifanc o dan 18 oed. Ar gyfer y plant a'r bobl ifanc hynny sy'n dechrau camddefnyddio sylweddau, gellir defnyddio'r arian ar gyfer dulliau canfod ac ymyrryd yn gynnar, sy'n hanfodol er mwyn cyfyngu ar niwed a lleihau'r risg y bydd yr ymddygiad camddefnyddio'n ymsefydlu ac yn gofyn am wasanaethau triniaeth arbenigol.

Rydym hefyd yn datblygu Offeryn Monitro Canlyniadau Plant a Phobl Ifanc. Holiadur yw hwn y bydd plant a phobl ifanc sy'n defnyddio gwasanaethau camddefnyddio sylweddau yn ei gwblhau ar y cyd â'u gweithiwr achos. Y nod yw ystyried a yw'r gwasanaethau yn sicrhau canlyniadau pendant, a sut y mae plant a phobl ifanc yn cael budd ohonynt. Bydd y wybodaeth hon yn atgyfnerthu'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer gwasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru ac yn ategu datblygiadau polisi a phenderfyniadau cyllid. Yn dilyn treial a gwerthusiad cychwynnol, mae gweithgor wrthi'n gweithredu llawer o'r prif argymhellion o'r adroddiad gwerthuso ac mae wedi cytuno ar y geiriad ar gyfer holiadur diwygiedig. Y nod yw cynnal ail dreial yn 2017 a gweithredu offeryn canlyniadau addas, ymarferol a derbyniol o ddiwedd 2017 / dechrau 2018 ymlaen.

Rydym wedi sicrhau £1.178m o Gyllid Strwythurol Ewropeaidd i gefnogi pobl ifanc rhwng 16-24 oed sy'n gwella ar ôl camddefnyddio sylweddau (yn cynnwys alcohol) a/neu iechyd meddwl sy'n ddi-waith yn yr hirdymor, yn economaidd anweithgar, neu nad ydynt mewn cyflogaeth, addysg na hyfforddiant. Y nod yw y bydd y Gwasanaeth Di-waith yn darparu dull mentora cymheiriaid a chymorth arbenigol i oddeutu 1,450 o bobl ifanc yng Nghymru erbyn haf 2018.

Rydym hefyd yn darparu £2.072m yn 2016/17 i'r Rhaglen Graidd Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan. Cynhelir y rhaglen hon ym mhob ysgol gynradd ac uwchradd ledled Cymru i addysgu plant a phobl ifanc ynghylch ystod o faterion addysg bersonol a chymdeithasol yn cynnwys camddefnyddio sylweddau, diogelwch ar y rhyngwrwd, a phroblemau sy'n gysylltiedig â diogelwch personol. Ariennir y rhaglen hon ar y cyd â'r Heddlu a Chomisiynwyr Heddlu a Throseddu.

Cynlluniau Ysgolion Iach – Rhwydwaith Cymru

Lansiwyd Cynulliad Ysgolion Iach – Rhwydwaith Cymru yn 1999 i annog y broses o ddatblygu cynlluniau ysgolion iach lleol o fewn fframwaith cenedlaethol. Erbyn hyn cynhelir y rhaglen gan lechyd Cyhoeddus Cymru sy'n darparu cyllid ac arweiniad i'r cynlluniau ysgolion iach lleol yn y 22 o awdurdodau lleol yng Nghymru. Heddiw, mae 99.6% o ysgolion yng Nghymru yn rhan o'r Rhwydwaith, ac fe'u cefnogir gan gydgyssylltwyr ysgolion iach lleol.

Mae'r 'Ysgol Iach' yn mynd ati'n weithredol i hyrwyddo, gwarchod ac ymgorffori iechyd a llesiant corfforol, meddyliol a chymdeithasol ei chymuned drwy gamau cadarnhaol.

Er 2010 mae ysgolion wedi gallu ennill achrediad terfynol cenedlaethol ar gyfer ymarfer eithriadol; 'Gwobr Ansawdd Cenedlaethol' Llywodraeth Cymru. Mae dangosyddion y Wobr yn edrych am ddull ysgol gyfan o ymdrin â phynciau iechyd ym meysydd arweinyddiaeth a chyfathrebu, y cwricwlwm, amgylchedd ac ethos yr ysgol, a chyfraniad teulu a chymuned.

Gall ysgolion wneud cais i gael eu hasesu'n annibynnol yn ystod nawfed flwyddyn eu cyfraniad at y cynllun. Ar hyn o bryd mae 130 o ysgolion ledled Cymru wedi ennill y Wobr. Mae ennill y Wobr ar ôl naw mlynedd o gyfraniad yn unol â'r argymhelliad gan yr Undeb Rhyngwladol ar gyfer Hybu Iechyd ac Addysg ei bod yn cymryd 8-11 blynedd i raglen o'r fath fwrw gwreiddiau.

Yn eu hadroddiad yn 2013, Trawsnewid y maes Gwella Iechyd, nododd Iechyd Cyhoeddus Cymru fod y Rhwydwaith wedi cael cydnabyddiaeth ryngwladol, ac argymhellwyd y dylid parhau â'r rhaglen a'i gwella.

Mae'r rhaglen wedi cael ei hymestyn i leoliadau cyn-ysgol, drwy'r Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy, gyda thros 650 o leoliadau'n cymryd rhan weithredol ynddi.

Mae dangosyddion ar gyfer Addysg Bellach ac Addysg Uwch Iach a Chynaliadwy wedi'u cyhoeddi hefyd.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

TSANA : evidence for Children Young People and Education Committee on the Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Bill

1. The Third Sector Additional Needs Alliance, (TSANA) is a group of voluntary organisations which seek to promote and protect the rights of children with additional learning needs in Wales. We aim to work with the Welsh Government and other organisations to influence legislation, policy and practice in Wales to ensure that children with additional needs can access the support they need to reach their full potential. Members include:

Afasic Cymru
Barnardo's Cymru
Contact a Family
Children in Wales
Learning Disability Wales
Mencap Cymru
Mudiad Meithrin
National Autistic Society (NAS) Cymru
National Deaf Children's Society (NDCS) Cymru
RNIB Cymru
Sense Cymru
SNAP Cymru
The Down's Syndrome Association
Wales Pre-school Providers Association

2. TSANA welcomes the opportunity to contribute evidence to the National Assembly for Wales Children, Young People and Education Committee as part of its consultation on the Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Bill.

3. TSANA's evidence aims to inform scrutiny of the overarching principles of the Bill and how it will impact children and young people with Additional Learning Needs (ALN). TSANA member organisations may submit evidence which informs scrutiny of the Bill with that organisation's specialism in mind.

4. The Additional Learning Needs (Wales) Bill as tabled appears to respond in part to some of the concerns that TSANA highlighted following the publication of the draft Additional Learning Needs (Wales) Bill in 2015. However TSANA members are still digesting the Additional Learning Needs (Wales) Bill, so are unable to give a full and considered response to what the Bill contains at this early stage.

5. The remainder of this paper therefore lists the recommendations that TSANA made on the previous draft Additional Learning Needs (Wales) Bill which were contained in a briefing Paper which TSANA prepared for a meeting with the Minister for Lifelong Learning and the Welsh Language in September 2016. These concerns still remain and TSANA would like to use these as a basis for giving oral evidence to the Children and Young People Committee. We will also be submitting a response to the Committee's Consultation on the Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Bill in due course.

Key Recommendations and Concerns

- 6. The Definition of Additional Learning Needs.** A wide ranging definition of learning that spans the 0-25 age range should be adopted that recognises a child or young person's social and emotional development, the role of play in learning and importance of learning skills for life. This will reinforce the fact that the reforms don't just apply to formal curriculum based learning of school aged children.
- 7. Early Years.** Learning begins from birth and the reforms should consider the need of children from 0-3. The lack of detail about how the system will work in an early years context could result in this age group struggling to access appropriate support. Referral pathways for health visitors etc are required as is clarity on how the IDP process will operate in the early year's services.
- 8. Post Compulsory Education.** There are wide ranging implications for the delivery of support to young people with ALN in Further Education Institutions (FEIs). Clarity on how the IDP process will work in an FE context is required and what expectations will be placed on the FEIs in terms of planning etc, when the young people move on. TSANA is disappointed that the IDPs will be limited to further education settings and those young people accessing apprenticeships will not be afforded the same support as their peers who are in further education.
- 9. Transition to Adulthood.** The Bill gives little information about this and those young people who leave school, do not go onto further education but require the involvement of social services and health. They had previously been supported through the Welsh Government funded Transition Key Worker programme which ran from 2008 – 2013 and the convergence funded Regional SEN Transition to Employment Initiative from 2011 – 2014 and TSANA is concerned that learning from these programmes is being lost.
- 10. Multi agency working.** The duty placed on health is insufficient. However a duty to work in a multi-agency way and to deliver multi agency services still needs to be established. This should be underpinned by local protocols between health, social services and education to assess and deliver provision.
- 11. Individual Development Plan.** A mandatory IDP template is required to ensure that the IDP is consistent and portable, legally accountable, and transparent across Wales. TSANA would welcome the opportunity to work with the Welsh Government on the development of such a template. One of the points we are keen to retain within the IDP is the ability for families to name their preferred school.
- 12. Training.** In order to implement the reforms, professionals working with children and young people with ALN will require appropriate training. This must include general disability equality training as well as training on the specific disabilities of individual children and young people plus training on the IDP process. Initial teacher training must also include an increased focus on children with additional learning needs as well as including training on person centred planning.
- 13. Involvement of specialists.** Under the reformed system, schools will be responsible for identifying which specialist professionals need to be involved in a

learner's assessment and in determining whether or not the IDP should be the responsibility of a local authority. It is important that this does not become a barrier to children with low incidence disabilities accessing specialists like teachers of the deaf due to a lack of awareness on a school level. Therefore, we urge that IDPs for low incidence needs be clearly reserved as the responsibility of local authority. We would also recommend that the development of disability specific pathways would help schools to identify when to pass IDPs on to a local authority and also which specialist professionals should be involved.

14. The alignment with other legislation needs to be improved. The Social Services and Well-being Act talks about prevention and the social model of disability and "minimising the effect on disabled people of their disabilities." This is not picked up within the ALN reforms. Neither do the reforms fit with the local authority duty to carry out an assessment of need under The Act.

15. The provision of information, advice, assistance and dispute resolution. More detail is required on the advocacy and dispute resolution services. It is important for consistency and transparency that such standards operate to minimum national guidelines and that they independently represent the views of children young people and their parents through independent support being available from the outset of their concerns about the child or young person.

16. Estyn should have a role in monitoring ALN provision, assessment, IDPs, support systems, complaints and disputes framework

Further engagement with Welsh Government

TSANA welcomes the opportunity to continue working with Assembly Members and officials during the passage of the Bill in the Senedd and its implementation.

Catherine M. Lewis,
Chair of TSANA
Catherine.Lewis@childreninwales.org.uk

SNAP Cymru: evidence for Children Young People and Education Committee on the Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Bill

1. SNAP Cymru provides an independent service where families and young people can access accurate, unbiased information and support about their rights and responsibilities when dealing with issues around Additional Learning Needs. We are independently audited by Community Legal Services. We are a member of TSANA and broadly support their submission. From our extensive contact with parents, young people and professionals, we welcome the opportunity to provide some additional points to inform the Scrutiny Committee.
2. SNAP Cymru welcomes the principles of this Bill - a simpler and less adversarial system that underlines the necessity of providing support and information to ensure that children, their parents and young people participate as fully as possible in decisions that affect them.
3. The definition of ALN is similar to that already in legislation and will require interpretation for ages and stages of development. The range in ages is welcome. Clarity will need to be carefully embedded into the Code of Practice.
4. The IDP process is welcome and the work done thus far to begin the transition to child centred practice is encouraging. Learning, from work done and now Ofsted reports, in England shows that practice is likely to be patchy and that the process will not, of itself, bring about harmonious working and less anxiety.
5. The avoidance and resolution of disagreement facilitated by an independent and knowledgeable service provider is welcome. Avoiding disagreement requires that families and young people can get information and explanation from an independent source thus addressing the power balance and creating a partnership of equals. Legislation could enshrine a right to such a service for all families and young people, with concerns about their ALN, within the Bill. This would ensure access to independent support and rights and responsibilities based information at the outset of concerns before a time when events become stressful.
6. Families are concerned that the current avoidance and resolution of disagreement wording leaves a gap where one LA may legally be seen to be independent of processes and decisions from another LA. Parents and young people do not see this practice as independent and want the bill to ensure that this is not able to happen.
7. Families and young people overwhelmingly report that they find communication with schools and agencies stressful, they report feeling

confused following explanations and do not feel they have been fully informed of all options, rights and responsibilities. This leads to mistrust and confrontation.

8. Where information is provided without supporting explanation and exploration the information is not always understood and families and young people may be unable to make appropriate decisions.
9. Families and young people may distrust information that is not transparent about how decisions are reached and under what financial imperatives these decisions are taken. Families are concerned that the service or agency may not give them full access to all possible avenues of support.
10. Over reliance on third sector organisations to fill gaps. The third sector comprises great knowledge and skill on both common and rare ALN. The bill needs to ensure that these services are recognised and that there is a duty to fund adequately otherwise information and support services currently taken for granted will not be available to families or professionals
11. Parents are concerned that the services necessary to underpin the support and inclusivity they want from this new Bill may become spot purchased and only available when a setting purchases such input. Families overwhelmingly want a free at the point of delivery, open access service and the Bill's wording needs to promote that this happens.
12. Training. The proposed workforce development programme is welcomed. It will be important for any legislation or guidance to recognise that training and expertise are not the same thing and that access to expertise is essential at all stages of the process and all ages.
13. Involvement of specialists. Timely assessment is pivotal to meeting need. The right to an assessment that is sufficient to identify underlying health, educational and social need within a defined timescale will support good working relationships with families and young people.

Dydd Mawrth 10 Ionawr 2017

Ken Skates AC
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Isadeiledd
Llywodraeth Cymru
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Annwyl Ysgrifennydd y Cabinet,

Cyf: Fy Ngherdyn Teithio

Ysgrifennwn atoch i fynegi ein siom dybryd parthed penderfyniad diweddar Llywodraeth Cymru i beidio ymestyn cynllun Fy Ngherdyn Teithio pan ddaw'r peilot i ben ym mis Mawrth, a'ch annog i ailystyried.

Rydym yn bryderus iawn ynglŷn â'r miloedd o bobl ifanc fydd yn wynebu cynnydd mewn costau teithio o ganlyniad i'r penderfyniad hwn. Mae teithio fforddiadwy i'r coleg a'r chweched dosbarth, yn ogystal â lleoliadau gwaith, yn hanfodol bwysig i bobl ifanc yng Nghymru er mwyn iddynt barhau â'u haddysg. Serch hynny, mae'r toriadau a wnaed yng nghyllidebau llywodraeth leol dros y blynyddoedd diwethaf wedi golygu bod y gwasanaethau teithio sydd ar gael i fyfyrwyr addysg bellach wedi dod dan fygythiad cynyddol.

Efallai eich bod yn gyfarwydd ag adroddiad a gyhoeddwyd gan UCM Cymru yn 2014, 'Punt Yn Eich Piced'. Roedd yn darparu trosolwg o brofiad myfyrwyr yng Nghymru o ran cymorth ariannol. Roedd ein hymchwil yn dwyn sylw at y ffaith bod canran sylweddol o fyfyrwyr addysg bellach yn cael eu gorfodi i wario arian er mwyn gallu parhau â'u haddysg. Roedd 62% ohonynt yn wynebu costau teithio, gyda'r mwyafrif o'r rhain yn talu dros £20 yr wythnos.

Dangosodd ein hymchwil hefyd bod cost teithio'n gosod straen ar allu myfyrwyr i gydbwysu eu hymrwymadau o ran gweithio, astudio a bywyd teuluol; dyma ddywedodd 37% o'r myfyrwyr hynny oedd yn talu dros £20 yr wythnos. Hefyd cymharwyd costau myfyrwyr sy'n byw mewn ardaloedd a ystyrir i fod yn drefol gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol â'r rheiny sy'n byw mewn ardaloedd gwledig. Canfuwyd bod myfyrwyr sy'n byw mewn ardaloedd gwledig yn treulio mwy o amser yn teithio ac yn gwario mwy o arian ar gyrraedd y coleg.

Gyda'r ymchwil yma mewn cof y bu inni grywbyll y mater hwn yn ein [manifesto](#), y mae'n siŵr rydych yn ei gofio, cyn etholiad y Cynulliad Cenedlaethol y llynedd. Yn y manifesto, ein hargymhelliad oedd 'y dylai llywodraeth nesaf Cymru ymestyn cymhorthdal teithio ar drafndiaeth gyhoeddus i holl fyfyrwyr AB, gan ddatblygu ar y cynllun bws Fy Ngherdyn Teithio ar gyfer myfyrwyr 16-18 oed, i sicrhau na chaiff neb ei eithrio rhag cyfleoedd oherwydd costau teithio.' Byddwch hefyd cofio ein [Manifesto Prentisiaid](#), a argymhellodd 'fod yr holl bleidiau'n ymrwmo i gyflwyno cerdyn teithio sy'n addas ar gyfer prentisiaid rhwng 16-25 oed.'

Mae'n eglur bod angen cynllun sy'n cynorthwyo myfyrwyr â chostau teithio er mwyn mynd i'r afael â'r materion hyn. Bydd torri Fy Ngherdyn Teithio yn gam tuag yn ôl, fydd yn effeithio'n anghymesur ar y rheiny sydd o gefndir difreintiedig a'r rheiny sy'n byw mewn ardaloedd gwledig.

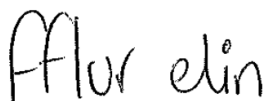
Er ein bod yn cydnabod nad oes llawer o bobl wedi manteisio ar y cynllun, gyda dim ond 7% o'r rheiny sy'n gymwys yn defnyddio'r system, credwn nad yw hyn oherwydd bod y cynllun ei hun yn ddiangen, ond yn hytrach am nad yw wedi cael ei hysbysebu'n effeithiol. Yn wir, cyn dyfodiad y cynllun, roedd ein hymchwil yn dangos nad oedd canran sylweddol o fyfyrwyr yn deall sut i fynd ati i gael cymorth ar gyfer costau teithio.

Rydym felly'n galw ar Lywodraeth Cymru i ailystyried ei phenderfyniad i ddiddymu'r cynllun, a mynd ati i osod mwy o bwyslais ar hysbysu pobl ifanc yn effeithiol ynglŷn â sut i gael gafael ar gerdyn teithio. Mae UCM Cymru'n fodlon cynnig cymorth mewn ymgysylltu â myfyrwyr i'r diben hwn.

Edrychwn ymlaen at dderbyn eich ymateb cynted ag sy'n gyfleus.

Dylech fod yn ymwybodol ein bod ni wedi anfon copi o'r llythyr hwn at y Gweinidog dros Ddysgu Gydol Oes a Sgiliau ac at Gadeiryddion y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg a Phwyllgor yr Economi, Isadeiledd a Sgiliau.

Yn gywir,

Fflur Elin
Llywydd, UCM Cymru

Carmen Smith
Dirprwy Lywydd, UCM Cymru

Eitem 4.2

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref MA-P/KW/7636/16

Lynne Neagle AC
Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

11 Ionawr 2017

Annwyl Lynne,

Yn dilyn fy llythyr, dyddiedig 6 Rhagfyr, a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ichi ar y cynlluniau i drosglwyddo'n ôl o Her Ysgolion Cymru, rwyf wedi amgáu canlyniadau TGAU ysgolion Llwybrau Llwyddiant (Dog 1). Mae'r tabl hwn yn dangos lefelau cyrhaeddiad L2 Cynhwysol disgyblion mewn ysgolion Llwybrau Llwyddiant rhwng 2014 a 2016.

Mae'r canlyniadau yn dangos, o edrych ar gynnydd disgyblion ar ôl 2 flynedd, fod lefelau cyrhaeddiad Lefel 2 Cynhwysol ar draws ysgolion Llwybrau Llwyddiant wedi gwella 7.0 pwynt canran, a bod 34 (87%) o'r ysgolion wedi sicrhau gwelliannau o ran y mesur hwn. Mae lefelau cyrhaeddiad Lefel 2 Cynhwysol ymhlith disgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim ar draws ysgolion Llwybrau Llwyddiant wedi gwella 8.2 pwynt canran, ac mae 29 (74%) o ysgolion wedi sicrhau gwelliannau o ran y mesur hwn.

Byddwch yn ymwybodol hefyd fy mod wedi cyhoeddi cyllid ychwanegol ar gyfer gwasanaeth cynghori mewn ysgolion Llwybrau Llwyddiant tan ddiwedd y flwyddyn academaidd. Caiff y cyllid hwn ei roi i'r Consortia Rhanbarthol iddyn nhw gael penderfynu sut y dylid ei ddyrannu i helpu'r broses drosglwyddo.

Er bod y rhan fwyaf o ysgolion Llwybrau Llwyddiant wedi sicrhau gwelliannau, a bod canran y dysgwyr ledled Cymru sydd wedi ennill 5 TGAU da yn uwch nag erioed, rwy'n dal yn pryderu ynghylch yr amrywiaeth rhwng yr ysgolion sy'n perfformio orau a'r ysgolion sy'n perfformio waethaf. Rwyf felly wedi gofyn i'm swyddogion ystyried, ynghyd â'r Consortia Addysg, pa waith ychwanegol pwrpasol y gellid ei wneud er mwyn cyflymu gwelliant yn ein hysgolion. Caiff cyhoeddiad pellach ei wneud maes o law.

Yn gywir

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 42

Doc.1

KS4 attainment of those in Year 11/15 year olds by school - Pathways to Success

Notes

Based on pupils in year 11 for 2016, previous data based on pupils aged 15 on 31 August at the start of the academic year.

Only includes maintained mainstream secondary schools

Caution should be used when analysing the data, since due to the very small numbers of FSM pupils in some schools, results can fluctuate from year to year. Pupil numbers are shown as a guide.

." The data item is not applicable

Tudalen y pecyn 43

LA Code	LA Name	School Code	School Name	No. of pupils in year 11 in 2016	% all pupils achieving L2 inc						No. e-FSM pupils in year 11 in 2016	% e-FSM pupils achieving L2 inc					
					2014	2015	2016	Change 2014 to 2015	Change 2015 to 2016	Change 2014 to 2016		2014	2015	2016	Change 2014 to 2015	Change (2015 to 2016)	Change 2014 to 2016
660	Isle of Anglesey	4026	Ysgol Uwchradd Caergybi	137	43.4	48.6	48.2	5.2	-0.4	4.8	24	48.0	40.6	25.0	-7.4	-15.6	-23.0
664	Flintshire	4012	Ysgol Treffynnon	68	43.6	37.6	50.0	-6.0	12.4	6.4	18	33.3	16.7	22.2	-16.7	5.6	-11.1
665	Wrexham	4033	Ysgol Bryn Alyn	156	47.4	48.1	48.7	0.7	0.6	1.3	29	40.0	22.2	20.7	-17.8	-1.5	-19.3
665	Wrexham	4048	Rhosnesni High School	179	50.5	49.0	49.7	-1.5	0.7	-0.8	35	15.8	25.6	14.3	9.9	-11.4	-1.5
665	Wrexham	4049	Ysgol Clywedog	159	48.5	52.8	46.5	4.4	-6.3	-1.9	27	20.5	26.7	22.2	6.2	-4.4	1.8
668	Pembrokeshire	4063	Milford Haven School	151	38.0	43.3	51.7	5.3	8.3	13.6	29	33.3	27.5	41.4	-5.8	13.9	8.0
669	Carmarthenshire	4065	Ysgol Bro Dinefwr	172	70.7	63.3	72.7	-7.4	9.4	1.9	18	35.7	45.0	66.7	9.3	21.7	31.0
670	Swansea	4033	Morrison Comprehensive	163	49.7	46.3	62.6	-3.4	16.3	12.9	29	15.0	22.9	44.8	7.9	22.0	29.8
670	Swansea	4043	Pentrefafod School	197	44.3	52.7	53.3	8.4	0.6	9.0	47	26.9	30.2	29.8	3.4	-0.4	2.9
672	Bridgend	4086	Coleg Cymunedol Y Dderwen	226	39.9	44.0	55.8	4.1	11.7	15.8	52	12.8	34.0	40.4	21.3	6.3	27.6
673	The Vale of Glamorgan	4061	Barry Comprehensive School	158	37.4	50.0	62.7	12.6	12.7	25.3	32	18.9	22.6	46.9	3.7	24.3	28.0
674	Rhondda Cynon Taf	4022	The Pontypridd High School	170	52.4	53.3	61.8	0.9	8.5	9.4	31	30.3	11.5	29.0	-18.8	17.5	-1.3
674	Rhondda Cynon Taf	4027	Hawthorn High School	136	40.5	49.3	61.8	8.8	12.4	21.3	39	16.1	29.3	41.0	13.1	11.8	24.9
674	Rhondda Cynon Taf	4057	Tonyrefail School	142	52.1	47.2	60.6	-4.9	13.3	8.4	31	23.7	18.8	35.5	-4.9	16.7	11.8
674	Rhondda Cynon Taf	4087	Porth County Community	156	47.2	47.5	51.9	0.3	4.4	4.7	36	27.9	30.3	33.3	2.4	3.0	5.4
674	Rhondda Cynon Taf	4095	Tonypanyd Community College	131	30.5	49.2	51.9	18.7	2.7	21.4	33	5.9	24.1	27.3	18.3	3.1	21.4
675	Merthyr Tydfil	4011	Afon Taf High School	148	51.2	48.2	58.1	-3.0	9.9	6.9	28	24.2	16.1	46.4	-8.1	30.3	22.2
675	Merthyr Tydfil	4012	Pen-Y-Dre High School	97	33.9	39.1	52.6	5.2	13.4	18.7	28	8.3	24.4	28.6	16.1	4.2	20.2
675	Merthyr Tydfil	4600	Bishop Hedley High School	84	60.4	64.0	60.7	3.6	-3.3	0.3	11	40.9	54.2	36.4	13.3	-17.8	-4.5
676	Caerphilly	4046	Blackwood Comprehensive School	197	48.8	59.8	57.9	11.0	-1.9	9.1	35	25.0	36.4	28.6	11.4	-7.8	3.6
676	Caerphilly	4065	St Cenydd School	186	37.9	50.0	41.9	12.1	-8.1	4.0	35	17.4	19.5	25.7	2.1	6.2	8.3
676	Caerphilly	4070	St Martin's School	137	50.3	52.3	64.2	2.0	11.9	14.0	23	25.0	6.9	34.8	-18.1	27.9	9.8
676	Caerphilly	4073	Heolddu Comprehensive School	122	35.9	48.9	44.3	13.0	-4.7	8.3	39	25.0	29.4	25.6	4.4	-3.8	0.6
676	Caerphilly	4093	Bedwas High School	102	44.1	35.0	51.0	-9.0	15.9	6.9	27	13.0	19.2	40.7	6.2	21.5	27.7
677	Blaenau Gwent	4061	Tredegar Comprehensive School	134	41.6	52.4	53.7	10.9	1.3	12.2	29	27.3	38.0	41.4	10.7	3.4	14.1
677	Blaenau Gwent	4074	Abertillery Comprehensive	136	23.1	34.4	41.2	11.3	6.8	18.1	45	8.5	15.8	28.9	7.3	13.1	20.4
677	Blaenau Gwent	5500	Ebbw Fawr Learning Community	229	53.0	54.3	42.8	1.4	-11.6	-10.2	44	28.0	30.8	25.0	2.8	-5.8	-3.0
678	Torfaen	4070	Abersychan Comprehensive	165	49.2	48.7	41.2	-0.5	-7.5	-8.0	36	24.1	35.1	16.7	11.1	-18.5	-7.4
678	Torfaen	4072	West Monmouth School	143	48.0	56.9	52.4	8.9	-4.5	4.4	26	32.3	22.7	30.8	-9.5	8.0	-1.5
678	Torfaen	4076	Cwmbran High School	213	46.7	46.8	39.0	0.1	-7.8	-7.7	55	27.9	29.6	14.5	1.8	-15.1	-13.3
680	Newport	4003	St Julian's School	249	50.7	46.6	51.0	-4.1	4.4	0.3	37	18.0	18.6	21.6	0.6	3.0	3.6
680	Newport	4021	Llanwern High School	137	40.8	45.7	44.5	4.9	-1.2	3.7	46	26.8	28.9	39.1	2.1	10.2	12.3
680	Newport	4026	Lliswerry High School	177	40.2	41.3	53.7	1.1	12.4	13.5	45	25.5	31.7	35.6	6.2	3.8	10.0
681	Cardiff	4035	Glyn Derw High School	66	25.6	23.9	28.8	-1.8	4.9	3.1	25	18.6	14.7	24.0	-3.9	9.3	5.4
681	Cardiff	4041	Willows High School	123	49.7	46.9	52.8	-2.8	6.0	3.2	47	37.7	32.3	44.7	-5.4	12.4	6.9
681	Cardiff	4049	Cantonian High School	71	35.8	45.0	50.7	9.2	5.7	14.9	15	14.3	30.0	40.0	15.7	10.0	25.7
681	Cardiff	4073	Michaelston Community College	89	21.5	25.2	24.7	3.8	-0.5	3.2	38	8.6	14.7	15.8	6.1	1.1	7.2
681	Cardiff	4076	Eastern High School	174	22.4	14.9	25.9	-7.5	10.9	3.4	74	9.7	10.8	16.2	1.1	5.4	6.5
681	Cardiff	4600	St. Illtyd's Catholic High School	163	45.7	46.1	55.2	0.4	9.1	9.5	32	44.0	27.9	50.0	-16.1	22.1	6.0
Total				5,843	44.0	47.0	51.1	3.0	4.0	7.0	1,330	22.7	26.0	30.9	3.3	4.9	8.2

Eitem 6

Yn rhinwedd paragraff(au) ix o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon